

◦ Andollu Adin Txikikoen Zentroa ◦

Adin txikiko nesKentzako behin-behineko geltokia

Txema Fdez. de Gorostiza: “Guk laguntzea nahi baduzu, hemen gauzkazu”. Hichtcock-en aitak, zinema zuzendaria artean haur txikia zela, kartzelara eramane zuen mutikoa. Hango zaintzaile lagun bati semea ziega ilun batean sartzeko eskatu zion, bertan ordu laurden batez atxikitzeko. Semea jakinaren gainean jarri nahi zuen, antza: bizitza gogorra da eta, kontuz, okerbideetik abiatuz gero hemen amaituko duzu, hemen ustelduko zara...

PATXI ZUBIZARRETA / GEU ALDIZKARIA

Argazkiak: Geu Aldizkaria

ARRAZOIAK ARRAZOI, Andollura (Araba) iristen diren neskak epaitegitik zuzenean etortzen dira –gurasoekiko harremanak ere izaten du horretan eraginik–, noiz Ertzaintzaren autoan, noiz eskuburdinekin. Sarrerako atera Luna zakur otzan handia hurbiltzen zaie, orduan, laztandu dezaten. Eta begirada zakurrarenetik eraikinerara jasotzen dutelarik, bestortuz Ferrocarril Vasco-Navarroko tren geltokia topatzen dute. Dena dela, hemen neskek ez dituzte ziega ilun batean sartzen, leihoa blokeatua duen lehen solairuko gela batean baizik. “Baina ez dago barroterik eta!”, ateratzen zaio zenbaiti gela hutsera sartzean.

“Epaitegian ikusten baldin badute familia ezin dela nesKaren kargu egin, kautelazko neu-

rria agintzen dute eta hemen gehienez ere sei hilabetez egon beharko dute audientzia egin arte. Adin txikikoak ez dira epaitzen; haientzat audientziak egiten dira, epaile, fiskal eta abokatu berezituekin”, dio Txema Fdez. de Gorostizak, eta hark luzatutako foiletan honakoa irakur daiteke: «Andollu: Hezkuntza zentroa. Hezkuntza hautabide bat neska liskartientzat»; eta azalean hor ere tren geltokia ageri da, eta hari erantsitako eraikin apalagoa, eta berotegia hondoan. Fdez. de Gorostizaren ibilbidea, baina, beste geltoki batean hasi zen.

3 geltoki

“Ikasle garaian, Abetxukora joan ginen begirale, udaleku bat prestatzeko asmoz. Auzoan

baziren hoge bat mutil, uda zein negu, elizako arkupeetan egonean egoten zirenak: eskolan porrot egin, familian arazoak, lana aurkitu ezinik... Gazteak gustura ez, eta auzoan kezak haien txantxak edo txikizioak zirela eta. Hala bada, hizketan hasi ginen, bai gazteekin beraiekin bai Udalekoekin. Laster ginen lanean, Zadorrako bazterrak garbitzen, hesiak pintatzen, lorategiak txukuntzen, eta hori guztia ikastaroekin osatzen: eskulanak, motorren mekanika, elektrizitatea... Gure lehen kale lana izan zen”.

Argi zegoen, baina, gazteen eta haien bizigiroaren azterketa zehatzagoa eta zabalagoa egin behar zela. “Ohartu ginen mutil haietako batzuk beren inguruetik ateratzea komeni zela, heziketa eta lana uztartu behar zirela, eta asmo horrekin joan ginen Aramaioko Mendixola baserrira”. Antón Makarenko errusiarraren *El Poema Pedagógico* esperientzia eta liburua gogoan, gazteentzako ikasketa egokiak prestatu, baserriko lanetan trebatu eta, autokudeaketa ardatz, halako proiektu asanbladazale bat garatu zuten denen artean. “Fraideen pare bizi ginen, baina benetan garai gogoangarria izan zen”.

1981etik 1995era jardun zuten han, baina Cáceres, Murtzia edo Kataluniara eramaten zituzten neskekiko kezkarekin, erakundeen babesarekin Andolluko geltoki zaharra eraberritzea eta egokitzea erabaki zuten, hau da, harrezkero bertan ezarriko zela Adin Txikihoen Zentroa. “Gaztaroa Ekin elkarteak sortu genuen orduan Pilar Esguevak, Javier Iturrospek eta hirurok”.

Andollun, gehienez, EAEko zazpi neska-errentzako tokia dago. Denak ere neurri judizialekin etortzen dira, erregimen itxi, erdi ireki edo irekiarekin, eta gero autonomia pisuetan jarrai dezakete Gasteizen, neskak eta mutilak batera. Alabaina, Fdez. de Gorostizak gogoan

du –Zumarragako mutilentzako zentroa atentatu batean suntsitu zutelarik– denboraldi batean Andollun ere neskak eta mutilak hartu behar izan zituztela eta garai latza izan zela hura. “Kostu pertsonalik handiena orduan izan nuen, benetan gogorra izan zen”.

Deskarrilamendua

Rosa Monterok, *La hija del Canibal* nobelan, bizitza ibilbide luze eta neketsua dela dio. Ibilbide luzeko tren batekin ere alderatzen du, tarteka gerran dauden lurraldeak, tarteka ingurune basatiak zeharkatu behar dituen. Arriskuak asko dira eta deskarrilamendua aski gertakari ohikoa da. Norabidea galtzea erraza da eta batzuetan infernu zulora joan gaitezke eta, beseztuetan, errailetatik irten gabe ere, abiada galtzen has gaitezke, pasibotasunak eta ohikeriak joak, konturatu gabe hilik bizitzera.

Andollura deskarrilatu duten neskak etortzen dira. “Batzuekin hartutako neurriak ez dira nahikoa izan eta espedienteak pilatu egin zaizkie; beste batzuetan bortizkeria domestikoagatik ekartzen dituzte”. Azken hauek gero eta gehiago omen dira: eskola porrota, etxeko araukiko errespetu eza, elkarbizitzaren hondamena, lagunarte marjinalak, drogak... “Bitxia da: ez dute arazo ekonomikorik izaten, haurtzaroan dena lortu ahal izan dute eta, ezeztzak jasotzen hasirik, matxinatu egiten dira, gurasoen kontra altxatzen dira, bortitz altxatu ere, deabru txikiak balira bezala”.

Zenbaitetan, guztiz deskarrilatu gabe ere, badirudi gurasoak bidean bertan goxo geratu direla, seme-alaben heziketa besterengan delegatu dutela: eskola, akademia, kontserratorioa... Eta gurasoen ezkutuan, gazteak goizeko lauak arte jarraitu du txatean edo *messenger*-ean, eta, gurasoen faltan, goizean ez da institutura joan, eta... Komunikazio falta

Andollu Zentroan, nesken potentzialtasuna aurkitzen saiatzen dira hezitzaileak, aurrera begiratu beharra dagoelako.

gertatu da, afektu gabezia. “Rolen galera nabaria da, berdintsu janzten diren ama-alabak, konplizitatea nahi duten aita-amak, baina gero mugak ipintzen ez dakitenak, ezin dutenak... Alaben mende bizi dira, dirua ematen diete azkenean, bakean utz ditzaten, eta batzuetan beldurra ere izaten diete”.

Bette Davisek argi zioen: “Seme-alabek sekula gorrotatu ez bazaituzte, ama edo aita ona izan ez zaren seinale”. Eta hainbeste lisar eta gatazkaren ondotik, egoera kontrolaezina bilakatu da, halako gurpil zoroa osatuz, eta epaileak hartu behar izan du azken erabakia... Dena dela, Fdez. de Gorostizak aitortzen duenez, Andollun egoera bestelakoa da eta bertan ez dute bizimodu gatazkatsua; etxe-koekin ez bezala, hemen bizimoduak gutxi-asko arauen errailen artean egiten du aurrera eta neskek segurtasun hori, kontrol hori eskertu ere egiten dute.

Egokitze eta hausnarketa baten ondotik tutore pertsonala egokitzten zaie eta gero halako balorazio bat egin behar izaten dute, neskaren hezkuntza proiektua diseinatu. Denboraren poderioz, kanpokoekiko lehen harremanak etorriko dira: aurrena gutunak, hurrena bisitak, eta azkena, harremana guztiz hondatu ez bada, etxeratzen hastea. “Adin txikikoarekin lan egiten dugu, noski, baina baita familiarekin ere”.

Mendixolan bezala, Andollun asanbladak ere garrantzi handia du; bertan erabakitzen dira egin beharreko erosketak –xaboia, xanpuak...–, hilean behin egiten den afariaren menua edota zigor txikiak nahiz pribilegioak... Lehengo ikasketei ere berrekin ahal izango diete, Andollun bertan edo jatorrizko lurraldean. Eta eskolekin batera, baratzezaintza, eskulanak, artelanak... Baina badira neskek beraiek aukeratutako tailerrak ere, hala nola gaur egungo gaiak, baloreak, tratu txarrrak... “Sexualitatea dute, hala ere, gairik eragargarriena”.

“Ez dute arazo ekonomikorik izaten, haurtzaroan dena lortu ahal izan dute eta, ezetzak jasotzen hasirik, matxinatu egiten dira”

TXEMA FDEZ. DE GOROSTIZA

“Oso litekeena da hasierako hilabeteetan guri gauza askorik ez kontatzea, baina halako batean, ustekabea, barrena askatzen dizute... Eta bat-batean, jasan izan duten jazarpen sexualaren berri ematen dizute. Eta zuk entzun egiten diezu, azkenean komunikazioaren unea iritsi delako. Eta kasu horiek dira mingarrienak. Hala ere, guk nesken potentzialtasunari antzeman behar diogu, hori bulztatu behar dugu. Gehiegikeria sexuala hor egon da, tamalez, baina gauditu egin behar da, aurrera begiratu beharra dago. Eta orduan guk esaten diegu: Guk laguntzea nahi baduzu, hemen gauzkazu”, dio Fdez. de Gorostizak.

Abiatzea

Anjel Lertxundi idazlearen zutabe batean ezagutu genuen Dafne txikia: Marisa Madieriren *La radura* ipuineko protagonista txikia koadernotxo bat betetzen hasi da eguneroko gorabeherekin; ariketak, atsegina emateaz gain, asko laguntzen dio mundua ordenatzen; behin, baina, basoan barrena suge bat ikusi du zozo bat irensten eta neskari munduaren ordena behera etorri zaio bat-batean, itzulipurdikatu egin zaio munduaz zuen ikuspegi onbera.

Andolluko neskak esperientzia gordinak gauditzera ekarri dituzte geltoki zaharrera: deskonektatzera. Eta batez beste bederatzita hilabete igarotzen dituzte bertan. Hezitzaileen lana haiei hausnarketa eginaraztea da, neskari autonomo izateko baliabideak ematea, berriro abiatzen laguntzea. “Batzuek trauma handiak ekarri dituzte eta horiek epe laburrean ezin gauditu. Gertatu izan zaigu bakarren batek bertako egonaldia luzatzeko eskatu izana, eta guk nola edo hala lortu... Eta hemendik irten ostean ere deitu izan digute, besterik gabe gertatzeko edo laguntza eskatzeko”.

Ipuineko Dafne txikiari, eszenaren lekukoa izan ostean, sekulako zalantza piztu zitzaion: eguneroko kontatzen zituen gorabeheren artean, jaso behar al zuen sugeak zozoa irentsi zueneko imajina hura? Andollun egondako neskek beren baitan eramango dute lehengo bizialdia; baina Andollutik irten ostean aurrerari penalak guztiz desagertuko zaizkie, iraganeko guztiaren akta desagertu egingo da eta, estigmatizatu gabe, beste koaderno bat zabaldu ahal izango dute.

Denboraldiaren amaieran, hezitzaile eta lagunekin batera, sarrerako atera Luna zakur otzan handia hurbilduko zaie, laztandu dezaten, agurtu dezaten. Eta begirada zakurrarenetik kanpoaldera jasotzen dutelarik, Ferrocarril Vasco-Navarroko ibilbidea eta errepidea topatuko dituzte hesiaren bestaldean, berriro ere abiatu daitezten, berriro ere aukera egin dezaten. ■